

Sygn. akt II CSK 349/21

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa E. z siedzibą w N. - (Republika Cypru)
przeciwko A.K.

o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 listopada 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony powodowej E. w N. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 21 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa [...], Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, niepubl., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, niepubl.).

Zdaniem skarżącego w stanie faktycznym sprawy zachodzi konieczność wyjaśnienia, czy art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej: u.k.w.h.) - w związku z zakresem zabezpieczenia hipotecznego określonego w art. 69 tej ustawy w dacie powstania hipoteki zwykłej w zw. z art. 10 ust. 2 zd. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075), zgodnie z którym przepisu tego nie stosuje się do roszczenia o odsetki - ma zastosowanie wyłącznie do odsetek objętych zabezpieczeniem hipoteką zwykłą z mocy prawa, niewymienionych w treści samej hipoteki (co wiąże się *implicite* z zakresem zabezpieczenia hipotecznego z art. 69 u.k.w.h.), nie obejmuje przy tym umownej wierzytelności odsetkowej o stałej stopie procentowej objętej samoistną podstawą wpisu hipotecznego (choćby obok należności głównej), czynią tą wierzytelność (jako wynagrodzenie dla wierzyciela hipotecznego, jak w tej sprawie) zabezpieczoną hipoteką niezależnie od roszczenia głównego, skoro sam wierzyciel hipoteczny nie miał możliwości wyboru czy kapitałowe odsetki umowne o stałej stopie procentowej może zabezpieczyć hipoteką zwykłą, czy kaucyjną, mając na uwadze treść art. 32 ust. 1 Konstytucji i odmienną sytuację prawną wierzyciela hipotecznego w zależności od tego, czy doszło do ustanowienia zabezpieczenia w postaci hipoteki zwykłej (według przyjętej wykładni przez Sąd Apelacyjny obejmującej w ramach sumy hipotecznej nieprzedawnione kapitałowe odsetki w zakresie 2 lat) czy kaucyjnej (obejmującej w ramach sumy hipotecznej nieprzedawnione i przedawnione kapitałowe odsetki umowne bez żadnego ograniczenia czasowego).

Sporna hipoteka umowna zwykła w wysokości 40 000 CHF wraz odsetkami w wysokości 35% w skali roku na rzecz poprzednika prawnego strony powodowej powstała przed wejściem w życie ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw. Stosownie do art. 10 ust. 2 tej noweli, do hipotek zwykłych powstałych przed dniem jej wejścia w życie (20 lutego 2011 r.) stosuje się przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w dotychczasowym brzmieniu, z wyjątkiem art. 76 ust. 1 i 4.

Zgodnie z art. 69 u.k.w.h. w brzmieniu obowiązującym przed 20 lutym 2011 r., w granicach przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego hipoteka

zabezpiecza także roszczenia o odsetki nieprzedawnione oraz o przyznane koszty postępowania.

W konsekwencji na gruncie poprzedniego stanu prawnego dla skuteczności ich zastrzeżenia nie musiały być objęte hipoteką kaucyjną, o której stanowił art. 102 ust. 1 i 2 u.k.w.h. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1998 r., I CKN 864/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 111 i z dnia 17 marca 2004 r., II CK 81/03, nie publ.), tak jak w przypadku odsetek określonych umownie według zmiennej stopy procentowej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2005 r., III CZP 24/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 60).

Jakkolwiek ustawa o księgach wieczystych i hipotece nie zawiera przepisu o treści, jak art. 194 dekretu z dnia 11 października 1946 r. - prawo rzeczowe (Dz.U. Nr 57, poz. 319), który stanowił, że hipoteka zabezpiecza, oprócz kapitału, objęte wpisem odsetki za dwa ostatnie lata przed licytacją oraz przyznane koszty procesu w wysokości, nie przenoszącej dziesiątej części kapitału, to w orzecznictwie Sądu Najwyższego na gruncie art. 69 u.k.w.h. wyjaśniono, że hipoteka zwykła, obejmuje ustawowe odsetki za opóźnienie w spłacie wierzytelności w zakresie wskazanym w art. 1025 § 3 k.p.c. (por. uchwała z dnia 20 maja 2005 r., III CZP 24/05 oraz uzasadnienie postanowienia z dnia 20 maja 1986 r., III CRN 86/86, OSNCP 1987 nr 9, poz. 139).

Problem w tej sprawie polega jednak na tym, że wierzytelność, której zwrot zabezpiecza ta hipoteka wraz z odsetkami ulegała przedawnieniu (niezależnie od tego, że kwota ustanowionej hipoteki - 40 000 CHF odpowiadała wysokości kapitału i nie obejmowała odsetek), zaś zgodnie z art. 77 u.k.w.h. przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej, przy czym przepisu tego nie stosuje się do roszczenia o odsetki. Sąd Apelacyjny trafnie wskazał, że w art. 77 ust. 2 u.k.w.h. nie zawężała pojęcia odsetek do określonego ich rodzaju (*lege non distinguente nec nostrum est diistinguere*). Gdyby nawet iść takim rozumieniem skarżącego (który w podstawach skargi kasacyjnej nie kontestuje stanowiska Sądów *meritii* w kwestii przedawnienia zabezpieczonej hipoteką wierzytelności wraz z odsetkami), że zastrzeżone odsetki w wysokości

35 % w skali roku (niezależnie od ich oceny pod kątem zgodności z zasadami współżycia społecznego) miały charakter wynagrodzenia za korzystanie z kapitału (w znaczeniu innej niż kapitał i odsetki wierzytelności o nieustalonej wysokości), to aby możliwe było ich zaspokojenie w warunkach, o których stanowi art. 77 tej ustawy, musiały być objęte hipoteką kaucyjną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., II CSK 282/11, nie publ.). Natomiast gdyby je traktować jako odsetki, to z racji ich przedawnienia nie mógł wchodzić w rachubę art. 69 u.k.w.h. w brzmieniu sprzed 20 lutego 2011 r., a to ze względu na treść art. 77 zd. 2 u.k.w.h.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.